

Povestea unei vieți

Partea IV

23 August 1944 – Speranțe de pace și dicționare ruso-române
Între soldați și refugiați, între bombe, cămile și un pui de leu

*Singurul paradis din care nu putem fi goniți
decât cel mult de o boală
este memoria.*

De **Stefan Kecskemeti**

23 August 1944 – Speranțe de pace și apariția dicționarului ruso-române

Prieteni ai familiei, pictorul Krausz¹ cu soția sa Erna, o nemțoaică din Hamburg, și-au pierdut locuința și s-au refugiat la bunica mea, unde au dormit în salon. Sărmanii, pățiți în acest bombardament, nu au realizat nevinovăția Titobusului care venea regulat și la oră fixă, așa că seara de seară se repeta un scenariu comic. Pentru a-l înțelege trebuie să spun că Roland, splendidul lup alsacian al casei, dormea în vestibulul care ducea spre terasă, ieșirea principală și scara spre bucătăria din subsol. Adăposturile, două la număr, erau destul de departe de conac. Deci, seară de seară, la ora sosirii Titobusului, dacă cumva, contrar obiceiului, dormeam, eram treziți de tropotul pașilor soților Krausz și de urletul de durere al lui Roland, alsacianul călcat pe coadă de cei doi panicați care fugeau pe scări la subsol. În zadar a fost orice explicație despre inofensivitatea avionului de transport, panica e panică și a trebuit să ne resemnăm. Bietul Roland însă era conservator și nu a fost dispus să-și schimbe locul de odihnă. Astfel nu ne mai mai culcam până la revenirea avionului, reușind să scăpăm din cameră la vânătoare de licurici care își urmau splendidul lor zbor nupțial în caldele nopți de iulie.

Postul militar german din Beograd anunța din ce în ce mai frecvent sosirea bombardierelor (Emitătorul militar din Belgrad comunica la fiecare sfert înainte de ora fixă situația aeriană cu

¹ Krausz (Kristóf - Krausz) Albert (19 aprilie 1892, Temesvár – 18 decembrie 1958, Timișoara)
Arhitect, pictor, critic de artă, jurnalist. Vezi: http://www.bjt2006.org/Minipedia_ludaica_Timisoreana.pdf

cuvintele: Hier Soldatensender Belgrad, Achtung, Achtung Luftlagemeldung etc..) așa că noi, copiii, cu o guvernantă am fost evacuați la moșia nașului meu Manassy la Clopodia. Aici a fost evacuat și un prieten puțin mai în vârstă, Ervin Sallo, cu care făceam expediții fascinante pe terenul mlăștinos care se întindea spre deșertul Deliblatei din Iugoslavia vecină. Tot felul de șopârle ciudate, broscui, păsări de pradă mi-au îmbogățit cunoștințele de naturalist; dacă loveai cu piciorul mai tare solul, ori scotea un sunet surd de bufnitură, ori țâșnea un fir de apă. Sensibil și neuropatic cum eram, într-o dimineață pe la 11, aud zumzetul unui lanț de super fortărețe, lucru în general banal și obișnuit, fiindcă zilnic treceau asemenea escadrile. De data asta însă, am intrat într-o panică îngrozitoare și după douăzeci de minute l-am găsit pe nașul meu pe care l-am implorat să telefoneze acasă, ca să aflăm dacă nu cumva s-a întâmplat vreo nenorocire. telefoanele erau cu manivelă, a mai durat ceva vreme până s-a obținut legătura, mai ales că nașul meu era furios din cauza insistențelor mele. A răspuns mama, întrebând de unde știm ce s-a întâmplat, ne-a liniștit că nimeni nu a pățit nimic dintre ai noștri, dar casa vecină cu prăvălia bunicului a fost lovită în plin și magazia prăvăliei a fost complet inundată. După acest eveniment, nașul a insistat să plecăm și așa am ajuns la Băile Buziaș, unde am locuit în fosta casă a străbunicii mele, acum proprietatea episcopiei unite din Lugoj.

Printre avantajele acestui sejur în luna iulie și august '44 a fost faptul că în bazinul cu apă minerală feruginoasă mi-am perfecționat stilul de înot, că am învățat cum se mănâncă elegant în restaurante și cum să te porți curtenitor și elegant cu cele două fiice cam cu 5 și 6 ani mai în vârstă decât mine ale preotului greco-catolic vecin de casă cu noi. Casa parohială era pendinte de cea mai veche bisericuță din Timișoara, capela Rozalia, construită deasupra unei gropi comune unde se odihneau patru mii de victime ale primei epidemii de ciumă după eliberarea orașului de sub turci, capelă căzută victimă furiei demolatoare a unui primar comunist. Împreună cu noi a mai fost cazată o familie de refugiați din Bucovina, cu copii mai mici ca noi, foarte murdari, gălăgioși, dar simpatici. Odată, invitați la masă la ei, am mâncat pentru prima și ultima oară melci, cu gustul unor zgârciuri pe care, bine-crescut, le-am înghițit cu scârbă bine ascunsă.

Într-o seară, fetele vecine cu noi m-au chemat să ascult la radio Londra știrile prin care s-a anunțat atentatul împotriva lui Hitler. Într-un exces de fericire am dat o fugă în parcul stațiunii strigând cu bucurie „A crăpat nebunul, a crăpat nebunul”! A doua zi, biata mama sosită de acasă cu motorul, principalul mijloc de circulație feroviară în Banat, a aflat îngrozită de isprava mea care, dacă se găsea un denunțator, putea să aibă consecințe tragice pentru toată familia. Spre noroc nostru, la ora aceea, îndrăgostiții aflați prin ungherele parcului aveau cu totul altfel de preocupări decât ascultarea efuziunilor mele și astfel, am scăpat. De altfel, la vremea respectivă,

populația țării era destul de plictisită de război, de alianța nefericită cu puterile Axei și se simțea evident apropierea frontului de granițele țării. Entuziasmul față de Mareșal și soția sa care încercau cu orice preț să umbrească prestigiul casei regale, scăzuse evident, mai mult decât azi, când extrema stângă-dreaptă se luptă pentru reabilitare.

Apropo de refugiați, amintesc că numeroase familii au adăpostit cu plăcere fugarii din Odesa ocupată, refugiații din Basarabia ocupată sau victimele diktatului de la Viena. Bunica oferise găzduire în trei dintre casele ei unei familii de intelectuali ruși, Zaharov pe nume, oameni rasați, cu o cultură deosebită, maniere elegante, conversând într-o franceză impecabilă, apoi familia unui profesor de latină din Dej care, după mulți ani, s-a dovedit a fi unchiul regretatei și dragei mele soții Pușa, apoi o basarabeancă cu care ulterior s-a intrat în conflict datorită încăpățânării ei de a nu părăsi casa după ce statul i-a oferit o locuință corespunzătoare, unde însă avea obligația de a plăti chirie.

Timpul trecea rapid, anii de școală primară la fel, ba stăteam cu mama, ba la bunica. Stând la mama, mergeam la școală cam doi kilometri pe jos, trebuind doar în două locuri să trec peste linia de tramvai. În acea vreme, încă nu erau treceri de pietoni, în schimb circulația vehiculelor era mult mai redusă și prin faptul că majoritatea automobilelor, dar și a atelajelor au fost rechiziționate în scopuri militare. Aveam un ghiozdan frumos, maro, din piele de porc, purtat pe spate, în ghiozdan un penar splendid prevăzut cu un rulou. Într-o bună zi am învățat ce înseamnă naționalismul șovin, orb și excesiv. Cam pe la jumătatea drumului spre casă, brusc am fost imobilizat din spate de câțiva derbedei, printre care unul cunoscut, fiul unui medic cunoscut în oraș. Am auzit injurii, fiind etichetat bozgor și eliberat doar după golirea ghiozdanului meu de penar și câteva din comorile pe care le deține un elev sânguincios și interesat de multe. Și azi resimt furia neputinței de a răspunde la această agresiune, datorită atacului din spate. Amintirea acestei agresiuni m-a făcut mai târziu să mă înscriu într-un club de box, falsificând un aviz favorabil al mamei. Fiind din greșeală lovit în timpul antrenamentului de campionul național categoria grea, am ajuns acasă cu nasul cât o enormă barabulă. S-a depistat șmecheria cu plastografia și mi s-a interzis acest sport.

Revin însă la Buziaș unde, într-o seară, spre spaima mea, am auzit la fetele vecine acordurile incipiente ale simfoniei destinului: bum, bum, bum, buum, aici radio Londra. Am trecut rapid în apartamentul lor ca să le potolesc elanul periculos, dar am fost întâmpinat cu lacrimi de bucurie în ochi. Mi-au spus se că este pace, pacea mult dorită de multă, foarte multă lume. Majestatea sa regele Mihai a dat un comunicat repetat la intervale regulate, prin care anunța ieșirea României din alianța cu puterile Axei. Era seara lui 23 August 1944, o zi memorabilă

care, deși azi minimalizată de sfertodoxi la putere, a scăpat patria noastră de supliciul unui război care ar fi măcinat-o. Întrucât nimeni nu-și putea imagina ce va urma, a doua dimineață a sosit mama, ne-a împachetat și ne-a dus acasă într-un motor, altădată aproape gol, dar acum arhiplin de călători care comentau gălăgios evenimentele.

Timp de câteva zile nu s-a întâmplat nimic, doar că au apărut în librării mici dicționare de conversație româno-ruse. Am fost din nou cazați la bunica, unde ne-a vizitat tata care voia să asculte și știrile de la Londra. La un moment dat a exclamat: Oh, de acum putem asculta radio România Liberă, postul național de la București! Au mai apărut la bunica câte un soldat român zdrențaros, fără arme sau fără muniție, unii doar cu niște bâte cu măciucă care, după ce au fost ospătați, au spus că se vor bate cu nemții. Mi-aduc aminte de un convoi de militari conduși de un tânăr ofițer care, văzând semnul pentru telefon, a bătut în geamul bunicii rugând-o să-i permită să-și sune tânăra sa soție. Nimeni nu i-a răspuns la apel. În final, cu lacrimi în ochi, a implorat-o pe bunica să încerce să ia legătura cu nevasta lui, fiindcă el presimte că va muri în curând pe front. Plângând a plecat mai departe în fruntea coloanei care, în pas obosit de marș, a început să cânte: Ce veseli suntem noi, că mergem la război, glorie, victorie, pentru noi.....

Aveam puțin peste 10 ani și am resimțit din plin dramatismul acestui episod. Rușii încă nu erau nicăieri, trupele germane și maghiare intraseră în Arad, au adunat pe evrei și i-au băgat în vagoane de marfă sigilate pentru a-i expedia în lagăre, trupele au ajuns până la Păuliș, la intrarea în defileul Mureșului. Am fost anunțați că tinerii cadeți de la școala militară vor opune rezistență. Ca și alte dăți, ne-am urcat în bastion și am văzut focurile de artilerie ca niște licăre în noapte, aducătoare de moarte și groază. Sunetul exploziilor nu a ajuns la noi, dar vestea că trupele inamice au fost oprite de eroii încă aproape copii și trenul morții a fost oprit la Curtici a ajuns la noi a doua zi.

Copilărie între soldați și refugiați, între bombe, cămile și un pui de leu

Din lagărul de prizonieri ruși, bunica avea mereu câte un lot de 12 tineri la recondiționat, sub paza a câte unui plutonier de al nostru ținut și el în pufuri. Într-una din ultimele seri era și un tânăr cu mâini fine, palid și subțire. Într-o bună dimineață, pe unul din pereții grajdului a apărut un desen excepțional de frumos, un peisaj de iarnă cu o pădure de mesteceni ai stepei ruse. Desenul a fost făcut cu o bucată de mangal. Autorul - tânărul palid cu mâinile fine. Cum bunica și mama vorbeau între ele de obicei în limba franceză, s-au prins la un moment dat că tânărul trage cu urechea, dar la întrebările puse despre identitatea sa nu a dat nici un răspuns. Într-o bună zi a căzut la pat, a fost transferat la spitalul militar din oraș, iar după două zile a fost mort,

cauza - decesului tifos exantematic atât de frecvent pe atunci. În lagăr, sărmanii prizonieri erau mâncați de păduchi. În ultima serie erau două figuri simpatice, Piote și Sușa care se temeau grozav de un al treilea, înalt, blond, cu ochii albaștri, Ivan. I-au șoptit bunicii că acesta din urmă este "kamunist" și politruc, noțiune încă necunoscută pe la noi. Acest Ivan pleca frecvent după 23 august în raite prin oraș și împrejurimi, informându-ne pe limba semnelor și gesturilor despre situația din împrejurimi. Evident, aștepta sosirea armatei ruse. Într-o bună zi vine și ne anunță că sosesc tancuri germane. Într-adevăr, în retragere din Grecia, o divizie de blindate se apropia de oraș. Era în pragul anului școlar. Nu se mai punea problema frecventării școlii confesionale aflate în celălalt capăt de oraș, eram înscris la școala de cartier pe calea Lipovei. Profitând de obligații școlare, am plecat cu bicicleta, în frunte cu Ivan, dar în loc de calea Lipovei, țuști spre Fratelia, în sud-estul orașului, de unde se auzea zgomotul surd și amenințător al tancurilor. La un moment dat au și apărut primii nori de praf ridicați de monștrii de metal numiți Tiger, dar deodată s-a auzit și murmurul unei escadrile de super fortărețe în formație de lanț. După exploziile infernale ale bombelor lansate de aceste păsări uriașe de aluminiu strălucitor și inviolabile prin înălțimea lor de zbor, știam că ele nu pot ateriza cu încărcătura lor de bombe, deci erau obligate să scape de ele înainte de întoarcere la bază. Așa că în cele câteva minute de groază, s-au scăpat de încărcătura lor ucigașă și din divizia de blindate nu au mai rămas decât fiare contorsionate în uriașe pâlnii de pământ răscolite, după cum am constatat a treia zi când am îndrăznit să ne aventurăm într-o nouă sinistă expediție. Spre norocul orașului nostru s-a aflat ulterior că cineva de la manutanță a dat un telefon la nou-constituita comisie interaliată de la București, iar aceștia au cerut ajutorul bazei militare din Italia care s-a executat. Tata nu era acasă, a fost expedit în grabă cu ultimul tren care a plecat din Arad la Deva, unde a așteptat retragerea trupelor germano-maghiare dincolo de granițele țării.

Cândva, la sfârșitul lui septembrie sau începutul lui octombrie, a început anul școlar. Întorcându-mă de la ore, am găsit parcul bunicii ocupat de trupe rusești pe cât de pestrițe, pe atât de înspăimântătoare. Sub copacii seculari erau mașini blindate, pe gazonul îngrijit altădată pășteau cai mici de stepă și câteva cămile cu două cocoșe, animale văzute ultima dată cu ani în urmă, când am fost dus la vestitul circ Kludsky cu trei arene paralele. În jurul acestor animale, căruțe cu niște figuri cu ochii oblici, culoare întunecată, cu soții, copii, câțel, dar fără purcel. Unele dintre femei purtau cămăși de noapte de mătase, captură de război, bărbații erau cu 3-4 ceasuri pe mână, dar am văzut și pendul purtat cu demnitate atârnat de gât. Pe terasă o masă întinsă de bunica cu toată argintăria familiei etalată, la care înalții ofițeri consumau bunătățile gătite, mulți dintre ei folosind doar mâinile, fără a se atinge de tacâmuri. Doar doi-trei dintre ei, evident jenați, se foloseau corect de aceste tacâmuri. În război, gradele se acordau după merite

și astfel, multe figuri inculte, primitive au putut ajunge la ranguri înalte militare. Între ei erau doi Polcovnici, colonei care intraseră în salon și s-au oprit în fața tabloului pictat de unul din polonezii aciuai după războaiele napoleoniene pe la familii bănățene. În aceasta pictură sunt prezentați cazacii după bătălia de la Smolensk, împărțind între ei ceasurile capturate de la francezi omorâți în lupte. Văd și azi cum unul dintre ei silabisește inscripția de pe tablou: Die Kosaken nach dem Siege etc. În 1812 spunând : „Tac ne budet comunism” (aci nu va fi comunism) și răspunsul convingător al celuilalt despre care ulterior s-a aflat că era ofițerul politic al unității :”Budet” (Va fi!); o proorocie sumbră care s-a adeverit ulterior.

Erau peste 120 de inși care au stat la noi peste 10 zile. Au fost pașnici, cu un comportament deosebit de cumsecade față de copii, dar ferească Dumnezeu să dea peste băutură, fiindcă atunci deveneau sălbatici și nestăpâniți. În cele zece zile, în schimb pentru țigări, am făcut rost de un întreg arsenal: o armă automată care recent se numește Kalașnikov, două pistoale dintre care unul mărunț cu mâner de sidef capturat din cine știe ce castel, muniție cât mi-a dorit inima, o trusă de depistat gaze de luptă. Cu grenadele eram de pe acum vaccinat, fiindcă în cursul retragerii pripite imediat după 23 august, trupele germane au uitat în gara Fabrica trei vagoane de muniții, devalizate după lăsata serii de gașca noastră cu ajutorul unui sergent de la cele trei baterii de antiaeriană cazate de bunica într-una din case. Baterii plasate pe câmpul de lucernă ce aparținuse mareșalului curții regale, baronul Mocioni Stârcea, înfiat de unul dintre neamurile noastre prin alianță Toncsi Mocioni de Bulci. Deci noaptea, sărind geamul, am pornit la vânătoare de muniții. Principala noastră țintă erau rachetele de fum, niște cilindri inegali dintr-un fel de carton gros, având la capătul mai larg un fel de cap ca de chibrit și o rondelă de hârtie acoperită cu substanțele care se află și pe laturile cutiilor de chibrit. Era suficient să frecăm capul amintit cu hârtia de mai sus, focosul se aprindea și, după nici un minut, din ambele capete ale cilindrului a pornit un fum dens care acoperea o suprafață destul de mare de teren. Odată, dând foc la un sac întreg de astfel de rachete, am acoperit cu fum întregul cartier, iar peste 20 de minute s-a auzit sirena pompierilor urmată de fluierul de alarmă a bunicii care ne anunța că e cazul s-o ușchim de urgență în pădure. Pompierii, care s-au cam prins, au fost îmbunați cu câteva sticle din țuica slabă, dar parfumată care se folosea pe la noi. Într-o noapte însă, am deschis un alt vagon. Pe vremea aceea erau la modă așa-zisele vindiacuri, niște scurte care se încheiau la mijlocul taliei rămânând un spațiu bufant care se preta foarte bine pentru a fi umplut cu lucruri interzise vederii adulților. Am urcat primul și la nimereală mi-am umplut jacheta cu o pradă ceva mai diferită de rachetele de fum. În fine urcă și sergentul complice, pune mâna pe ladă, încremenește și mă prinde cu mâna, înainte ca să sar din vagon. "Domnu' Pista (ca să vă dați seamă că și el era în mintea copiilor, „domnul” având doar 10 ani), nu mișca, pentru numele

lui Dumnezeu! Și a început cu mâinile tremurând să golească conținutul jachetei mele. După ce s-a convins că nu mai am niciun asemenea obiect, a sărit din vagon și m-a săltat și pe mine. Atunci aflasem că m-am înfruptat din grenade de mână care mult mai târziu le-am recunoscut ca defensive, de forma unui ou mai mare cu un cui și alte minuni care te puteau rupe bucățele.

Cele trei baterii de antiaeriană comandate de un tânăr căpitan aveau vopsite pe țeavă niște inele galbene care semnalizau numărul de avioane doborâte. Când comandantul era în toane bune, ne permitea să rotim țeava tunurilor care cu manete separate se deplasau în sens orizontal respectiv vertical. Rar se dădeau scurte bătălii aeriene. O singură dată am văzut cum unul din avioanele încăierate se prăbușește. Spuneam că unele avioane nemțești se aventurau spre oraș. Erau atacuri lașe, ei mitraliau civili. Într-o asemenea ocazie, bravii noștri bateriști au fost pe fază și unul dintre norișoarele de fum a nimerit avionul. Căpitanul nostru, Zăbava după prenume, a tot băut de necaz după acest succes, reproșându-și uciderea unui fost camarad.

Atunci am avut ocazia să văd și prima execuție sumară în stil război. Un tânăr soldat beat a violat o fetiță bine cunoscută de noi, dintr-o stradă vecină. A fost anunțat comandantul care, verificând faptele, s-a convins de vinovăția tânărului. A doua zi, plimbându-mă pe aleea Domnița Balașa care ducea spre pădure, văd un grup de soldați cu tânărul vinovat. La un moment dat, acesta este trimis înainte și o rafală de mitralieră îl doboară. Este adunat într-un fel de cearșaf, și dus.

Pe câmpul sus-menționat, unde înainte erau cele trei baterii antiaeriene, acum se făceau exerciții cu carele de luptă. A fost înfiorător să vezi cum monștrii de metal puteau să gonească ca niște uriașe animale preistorice cu viteze de peste 60 Km pe oră.

În casa în care am locuit noi pe vremuri, acum soldații au instalat un fel de birou. Într-una din zile, un militar mărunțel m-a chemat în cameră. Nu am prea înțeles ce a dorit să-mi spună, dar în curând am văzut că încearcă să-mi explice cum funcționează abaca lui. Era contabilul unității care își făcea zilnic datoria făcându-și socotelile pe care le trecea într-un registru de mărimea unei genți de pânză de cort în care era ținut. Într-o bună dimineață și-au luat catrafusele și au plecat, bunica le-a dat cadou un porc gras pe care l-au luat cu ei. Peste câteva zile au ajuns alții în apropiere, fără să întrebe, au instalat în câmpul de lucernă din spatele parcului niște baterii imense în șanțuri săpate. Trupele germane care se retrăgeau din Grecia, Bulgaria și Iugoslavia treceau în sud de Timișoara spre vest, dar nu fără a neliniști populația prin rafale de mitralieră. Într-o dimineață mohorâtă de toamnă, cu ploaie mărunță, am fost adunați de un ofițer superior care vorbea o germană stâlcită și ne-a rugat să mergem din casă în casă ca să anunțăm că la ora 11 va începe „frontul”, deci să fie deschise toate ferestrele. La ora 11 fix au

Început să tragă aceste tunuri, cu totul deosebite de katiușele care lansau rafale de rachete în ritm rapid, și în mai puțin de zece minute cerul s-a înseninat, nici urmă de ploaia cernută înainte. Cum deodată au început și replici, am fost transferați în spatele tunurilor în fosta pulberărie de pe vremea Mariei-Tereza, o clădire cu ziduri de peste 2 metri grosime, unde am stat puțin, nefiind supravegheați. Astfel am reușit să colecționez două schije de obuz fierbinți pe care le păstrez pe undeva printre obiecte de amintiri împreună cu un glonte de mitralieră trasă asupra mea dintr-o Stuka germană în drumul său spre oraș. În vremea aceea s-a mai întâmplat ca niște Stuka hitleriste să facă un raid deasupra pieții, trăgând fără milă în pilărițele șvăboaice care își vindeau marfa în piața Traian și piața de fân. Mai mult, într-o zi, un asemenea avion a reușit să mitralieze un tramvai plin cu călători pe strada Alba Iulia, între Operă și Piața Libertății. Cele mai cumplite atacuri au fost cele cu bombe cu aer comprimat, o armă cumplită care nu făcea pagube materiale mari, dar făcea să explodeze plămânii victimelor printr-o undă de șoc. Spre norocul cetățenilor orașului, spre mijlocul lunii noiembrie, aceste atacuri răzlețe au încetat.

Soldații sovietici erau doar în trecere pe la noi și ne aduceau diverse cadouri. Se întâmpla ca la venirea mea de la școală, bunica complice să mă cheme în grajd ca să-mi arate două cămile cu dublă cocoasă de toată frumusețea, cumpărate pe nimic de la soldați. Altădată mi-a prezentat un pui de leu foarte drăguț, furat de ofițerul rus din grădina zoologică din Budapesta. Din păcate asemenea achiziții erau, după maximum o zi, contramandate de tata Vili care găsea și modul de a scăpa de ele. Ofrandele veneau fiindcă admirația soldaților sovietici față de „krakadil”-ul din seră a atras din ce în ce mai mulți soldați în trecere spre „Berlin”, ținta fiecăruia dintre ei. Ne întrebau aproape toți unde e Berlinul, parcă ar fi fost la câțiva kilometri.

În luna aprilie, jucându-ne de-a frontul între șanțurile lăsate de antiaeriană, am fost pocnit în ochi de un bulgăre de pământ care mi-a despicat pleoapa, în așa fel, încât am văzut perfect cu ochii închiși, printr-o pânză roșie de sânge. Asemenea bucurii am mai reușit să fac alor mei și cu alte ocazii, dar a fost singura ocazie de a fi rănit în război. Dr. Burian care m-a mai flecuit și alte dăți era concentrat la spitalul militar, așa că mi s-a cusut pleoapa la loc acolo unde s-au tratat și ceilalți eroi.

Până în luna mai nu au mai fost evenimente deosebite afară de poate primul 1 Mai liber cu o chermeză uriașă în pădurea verde, cu care alegorice, cu figuri de Hitler pe spânzurătoare. Aclamau cei care doar cu câteva luni în urmă se extaziau la descreieratele discursuri ale Führerului, prefigurând trecerea oportuniștilor dintotdeauna în rândurile susținătorilor de mai târziu ai puterii proletare.

Cu conștiința siguranței că totul se va schimba în bine, ședeam pe creanga stejarului secular, bucurându-mă de sosirea păcii mult așteptate.

Doamne, ce fel de pace, dar asta va fi tema unui alt capitol.